

NIEUWSBRIEF VOOR LEDEN
STICHTING RUITERSPOREN

het RUITERTJE

41

2 APRIL 2019

JAARGANG 9

STICHTING RUITERSPOREN
DORPSWEG 53
9798 PD GARMERWOLDE

Reageren?

info@ruitersporen.nl
050-5423919

Het is inmiddels volop lente, ook op landgoed Hackfort, dat verderop in dit **RUITERTJE** aan de orde komt.

Opnieuw veel nieuws uit onze stamboom en die van de Hanze Ruyters; het onderzoek naar een waarschijnlijke verwantschap tussen deze twee families gaat onverminderd door. Ik krijg steeds sterker het gevoel dat de ontknoping van deze spannende speurtocht dichtbij is! Grote kans dat we de volgende Ruiterdag in 2020 in de mooie Hanzestad Zutphen kunnen gaan houden!

Jaap Ruitter, voorzitter

Ken je iemand die vást geïnteresseerd is in onze familie(stamboom)?

Stuur hem of haar dit **RUITERTJE**!

(DE) RUITER

◆ ERFGOED CENTRUM ZUTPHEN

Het Erfgoed Centrum Zutphen is een nieuw samenwerkingsverband tussen het Regionaal Archief Zutphen (RAZ), Archeologie, Monumentenzorg en het Stedelijk Museum Zutphen. Het zet zich in voor beheer en behoud van materieel en immaterieel erfgoed. Het archief beheert de historische informatie van de gemeenten Brummen, Lochem en Zutphen. Begin van dit jaar is er daarom een nieuwe website geopend (en zijn alle links naar het Regionaal Archief Zutphen niet meer bruikbaar) :

<https://erfgoedcentrumzutphen.nl/>

Toen ik op die website wat rondneusde kwam ik een aantal foto's tegen, die voor ons van belang zijn en waar ik op deze plaats iets van wil vertellen.

◆ RUYTER KORTEGAERD

Een van de mooiste plekjes in Zutphen bevindt zich vlak voor de Drogenapstoren en bij mijn bezoek aan die stad in 2017 heb ik daarvan deze foto gemaakt.

Het gebouw links op de foto heet Ruyter Kortegaerd. Het fraaie pand stamt uit 1639.

In de zeventiende eeuw deed het pand dienst als wachtlokaal voor de ruiters van het bereden garnizoen dat in Zutphen in bezetting lag. Beneden stonden de paarden en de manschappen sliepen boven. De naam Kortegaerd is dan ook een verbastering van Corps de Garde. Met de Zutphense familie Ruyter heeft het niets te maken.

Op de website van Erfgoed Centrum Zutphen vond ik deze fraaie foto uit de zestiger jaren waarop we het gebouw wat dichterbij zien.

Maar het heeft er niet altijd zo uitgezien. In de twintiger jaren was er zelfs een garage in gevestigd (foto volgende pagina).

In die jaren had men blijkbaar geen boodschap aan het behoud van cultureel/historisch erfgoed. Vooral de benzinepomp op de stoep...

Dat besef kwam pas ruim na de oorlog. Het pand is in 1955 door het Wijnhuisfonds aangekocht. In 2002 besloot Wijnhandel Schaapveld zich in het

pand te vestigen. Zij hebben het met oog voor de monumentale schoonheid door architect Aad Gerts van een passend interieur voorzien. Het pand zelf is door het Wijnhuisfonds in overleg met Monumentenzorg gerestaureerd. En het moet gezegd, het interieur is zeer geslaagd al kan ik jammergenoeg geen foto daarvan vinden om te laten zien. Zelf maar eens kijken dus!

◆ BAKKERSTRAAT 10

Dit kleine huisje staat in de Bakkerstraat, nummer 10 om precies te zijn.

Je ziet het er niet aan af, maar dit huisje staat er al 500 jaar.

Het werd in 1477 gebouwd en in 1513 kocht **Zwene Gerrits Ruters** dit "huysken" met de bedoeling om hier armen in te laten wonen (Kadastraal nummer 2680, Zutphen).

Het was in die tijd gebruikelijk dat vermogende katholieken een deel van hun rijkdom gebruikten om hun eigen zielenheil te bevorderen. De geestelijkheid liet zich betalen om missen op te dragen, en er werden schenkingen gedaan aan de armen (gratis brooduitdeling e.d.). Medemenselijkheid zal

ook zeker een rol hebben gespeeld, maar het was toch hoofdzakelijk bedoeld om een plek in de hemel zeker te stellen.

Dit huisje aan de Bakkerstraat was niet het enige huisje dat de familie Ruyter aan de armen gaf. Er kwamen er daarna nog vele panden bij, en uiteindelijk heeft dit geleid tot de oprichting van het Ruitershofje.

Op de website van Erfgoed Centrum Zutphen vond ik deze foto uit 1982. Daarop ziet het huisje er erg vervallen uit. Op het bordje naast de voordeur staat dan ook: "onbewoonbaar verklaarde woning".

◆ DE BURGERZAAL TE ZUTPHEN

Op dezelfde website vond ik ook nog een foto van de Burgerzaal te Zutphen. De burgerzaal is de plek waar in de (late) middeleeuwen de rechtspraak plaats vond. Uit de schepensbank (altijd 12 schepenen) werd telkens middels een roulatiesysteem voor een periode van twee maanden een rechter benoemd, die hier zitting hield; onder hen - zoals bekend - talloze Ruyters.

Eind 19^e eeuw is het gebouw grondig gerestaureerd, en voorzien van glas-in-lood ramen. Op die ramen staan afbeeldingen van "de wapens van Zutphen, Gelderland, Nederland, de Graven van Zutphen en oude Zutphense geslachten als Kreyneck, Van der Voorst, Iseren, Van der Capellen, Van Hasselt, Schimmelpenninck, Lerinck, Slindewater, Berner, **Ruyter**, Wentholt, Van Löben Sels, Storm Buysing, Dijkmeester en Op ten Noort."

Nadat ik het Erfgoedcentrum had aangeschreven kreeg ik al snel een reactie:

Aan dit wapen vallen mij op:

De staart van het paard hangt naar beneden. Dat is een kapitale fout, want de omhoog gerichte staart is nou juist het bijzondere van het 'Sachsenross' en het Ruyterwapen. Vreemd dat dat is misgegaan.

Het helmteken (de ridderfiguur bovenaan) heeft wel de drie pluimen op zijn helm, maar is frontaal afgebeeld met slechts één staf in zijn hand. Nu zijn er bij de overige bekende wapenafbeeldingen verschillende helmtekens te zien; deze kan er dan ook nog wel bij...

De familienaam staat vermeld als "RUIJTER". Historisch gezien is dat correct, al wordt in transcripties en regesten veel vaker "RUYTER" gebruikt. Ik heb het al eens aangehaald: de "Griekse Y" werd in de Nederlanden niet als letter gebruikt, maar er werd oorspronkelijk een "IJ" zonder puntjes geschreven.

Maar ik moet zeggen, het wapen ziet er verder fantastisch uit.

Bij mijn volgende bezoek aan Zutphen zal ik de Burgerzaal zeker niet overslaan!

◆ HERZIENE RECONSTRUCTIE VAN ONZE STAMBOOM

In het gebied Blokzijl / Muggenbeet komen we - behalve onze eigen familie Ruiter - nog méér Ruiters tegen. Ik ga er van uit dat dit allemaal familie van elkaar is, omdat ik niet kan geloven dat er in dit kleine stukje Nederland vier of vijf afzonderlijke families Ruiter hebben geleefd. Uiteindelijk betreft het hier vier afzonderlijke stamreeksen, die op een of ander manier aan elkaar gekoppeld zijn:

- **III.c Sijmon (Ruijter).**
Sijmon staat aan het hoofd van onze familie Ruiter.
- **II.a Frans (Ruijter).**
Frans is stamvader van een uitgebreid nageslacht waarvan een groot deel de achternaam Roossien heeft aangenomen.
- **IV.h Albert Ruijter.**
Albert is stamvader van de Blokzijliger Ruiters; een zeer honkvaste familie die al vele honderden jaren vrijwel uitsluitend in Blokzijl te vinden is.
- **IV.f Jan Ruijter.**
Deze Jan is de stamvader van de doopsgezinde grootschippers die we eveneens in Blokzijl aantreffen.

Daarenboven hebben we ook nog losse personen Ruiter aangetroffen, waarvan onbekend is waar we ze in de stamboom moeten plaatsen.

In de tot nog toe gebruikte reconstructie waren er 'tussenpersonen' nodig om alle fragmenten aan elkaar te knopen.

Ik heb deze reconstructie nog eens goed tegen het licht gehouden en geconstateerd dat er verbetering mogelijk is. Zo ontdekte ik al gauw dat er twee Jan Jans Ruiters in voorkomen, die allebei rond 1652 zijn overleden. Dat moet toch wel een en dezelfde persoon zijn!

Zo voortbordurend heb ik een nieuwe reconstructie gemaakt, waarin geen 'tussenpersonen' meer voorkomen.

Een en ander wordt uitgebreid behandeld in [Herziene reconstructie maart 2019](#).

◆ VERENIGING GELRE

De **Vereniging Gelre** bestaat al meer dan 100 jaar, en wil de belangstelling voor de geschiedenis van Gelderland stimuleren.

Eén van de activiteiten van de vereniging is het jaarlijks publiceren van "het Historisch

Jaarboek van Gelderland : Bijdragen en Mededelingen Gelre". Het moet een hele opgaaf zijn om elk jaar een boek van meer dan 300 bladzijden met artikelen, die te maken hebben met de historie van Gelderland en zijn bewoners, vol te schrijven.

Bij het honderdjarig bestaan van de vereniging is destijds een DVD (in het vervolg "Gelre" genoemd) uitgebracht met daarop - naast veel ander materiaal - de ingescande "Bijdragen en Mededelingen". Een aantal maanden geleden heb ik hiervan een exemplaar gekocht (net op tijd, want de website is veranderd en de DVD wordt niet meer aangeboden), en ben intussen bezig dit materiaal na te zoeken op Ruiten, Ruther, Ruter, Ruyter etc.

Daarbij heb ik alvast een aantal zeer interessante vondsten gedaan.

Als eerste bevat "Gelre" een omvangrijk artikel waarin de grafstenen in de Walburgiskerk in Zutphen beschreven worden. Het lijkt me een soort voorstudie van het boekje, waarnaar ik enige jaren geleden op zoek was, en waarbij het enige uitleenexemplaar van Nederland zoek raakte..

Een ander artikel dat meteen mijn aandacht trok betreft de armenhuisjes van Ermgart Ruter; in zekere zin de voorlopers van het latere Ruitershofje in Zutphen. In dit artikel wordt de inhoud van het testament van Ermgart - we hebben het dan over 1472! - beschreven. Zeer interessant!

De komende tijd zal ik materiaal uit "Gelre", waar dat voor de Hanze Ruyters van belang is, verder gaan bestuderen.

◆ TESTAMENT VAN ERMGART RUYTER

Gebaseerd op het artikel "DE ARMENHUISJES VAN ERMGART RUYTERS TE ZUTPHEN" van J. GIMBERG, uit GELRE, DEEL XXI, 1918

Op 1 augustus van het jaar 1472 maakt Ermgart bij notaris Henricus Hoefken haar testament op, waarin zij ondermeer een vijftal huisjes aan de armen schenkt. Maar wat vooral opvalt is dat ze de namen van haar reeds overleden ouders noemt: **Henrick Ruyter** en **Alyden Ruyter**. Daarmee kennen we nu dus het ouderpaar dat aan de oorsprong van het Zutphense Ruytergeslacht staat!

Een hele fraaie vondst waarmee de aanschaf van de DVD "Gelre" zich meteen al heeft uitbetaald!

Zie [Het testament van Ermgart Ruyter](#).

◆ OPNIEUW EEN HENRICK RUTER...

Op internet vond ik de doctoraalscriptie van G.J. Kuypers met daarin als bijlagen de leenregisters van de heren van Hackfort en Vorden.

Tot mijn verrassing kwam ik daarin de naam **Henrick Ruter** meerdere malen tegen als leenman en - nog verrassender - samen met de naam van zijn vrouw: **Styne, dochter van Geert Korten**.

Het blijkt dat deze Henrick Ruter niet in de stamboom van de Zutphense Ruyters terug te vinden is.

Hoe zit dat? Lees het artikel [Henrick Ruter... alweer](#).

◆ HERMAN & JOHANNES

Op de pagina met de Ruyterstamboom staan bovenaan een aantal namen van Ruthers die in Lübeck in de 14e eeuw aangetroffen zijn.

Daaruit noem ik:

- **Johannes** - genoemd in 1362, 1368 en 1381, ook als burger van Osnabrück
- **Hermann** - genoemd in 1368 en 1381, broer van bovengenoemde Johannes

In Zutphen vond ik in het 'historisch kadaster' deze vermeldingen:

- Verpondingsnummer 318
Kadastraal nummer 1100
Straatnaam Torfstraite (Turfstraat)
Datering akte 1483 (na 01)
Object huysinge (+ achterhuis Ynckstraite)
Belending achter erfenis die **Jan Rueter** toebehoorde
- Verpondingsnummer 442
Kadastraal nummer 1200
Straatnaam Boyker straite (Beukerstraat)
Datering akte (05) -1480
Belending 2 **Rueter, Herman**

Dezelfde namen -Johannes/Jan en Herman – en dezelfde familie, maar dan 100 jaar later en 400 kilometer verderop...

Zoals gezegd: deze Johannes en Herman zijn tot dusverre niet in de stamboom opgenomen, maar het lijken broers van de zeer recent 'ontdekte' **Henrick Ruter**, die met Styne Korten was getrouwd. Van Jan weten we in ieder geval dat hij voor 1483 is overleden.

Hij zou eventueel ook nog een oom van Henrick Ruter kunnen zijn; dan is hij rond 1405 geboren.

